

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(повна назва кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 242 «Туризм»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Туризм»
(назва освітньої програми)

на тему: **«ЕКОТУРИЗМ ТА ЕКОГОТЕЛІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
В УКРАЇНІ»**

Виконавець
студентка 47 групи ФМЕ
Юрченко Вероніка Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)
Давиденко Ірина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Одеса 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. У сучасному глобалізованому світі туризм набуває все більшого розвитку і генерує все більше доходів. Згідно з дослідженнями Всесвітнього економічного форуму більшість високорозвинених країн нарощують обсяги доходів від індустрії туризму. Йдеться про США (488 млрд. доларів), Китай (224 млрд. доларів), Німеччину (130,8 млрд. доларів), Японію (106,7 млрд. доларів), Велику Британію (103,7 млрд. доларів) за 2018 рік.

Економіка багатьох країн суттєво залежить від туризму. Так, туризм складає 15% ВВП Мальти, 15% ВВП Хорватії, 9,3% ВВП Таїланду і навіть 8,2% ВВП Ісландії.

Проте не усі країни однаково використовують цей тренд. Добре відомо про величезний потенціал нашої держави у сфері туризму. Водночас мусимо констатувати той факт, що цей потенціал залишається невикористаним, оскільки роль туризму в економіці України залишається незначною.

За оцінками Всесвітнього економічного форуму, у 2018 році Україна очолила рейтинг країн з найменшою часткою туристичної індустрії у ВВП – лише 1,4%. Отже, Україна, маючи унікальний туристичний потенціал, лідирує за ступенем "незалежності" її економіки від туризму. У 2018 році обсяг створеної у туризмі доданої вартості склав 1,3 млрд доларів, що є одним з найнижчих показників у Європі (нижчий тільки в Албанії та Люксембурзі).

Останнім часом спостерігається підвищений інтерес до такої форми туристичної діяльності, як екологічний туризм, який має зайняти відповідну нішу в туристичній індустрії України. Все більше туристів прагне відпочивати в екологічно комфортних умовах, спілкуватися з природою в процесі туристичних подорожей, тим самим знімаючи стрес повсякденного міського життя.

Готельна індустрія є складовою сфери послуг, яка в наш час розвивається швидкими темпами і тісно пов'язана з туризмом. Щороку у світі будуються сотні нових готелів, річна кількість туристів становить понад один мільярд осіб, і має тенденцію до зростання.

Конкуренція у цій сфері бізнесу значно загострилася, і успіх сучасних готелів все більше залежить від того, чи встали вони на інноваційні рейки, адже іноваційність - один з найважливіших факторів підвищення конкурентоспроможності будь-якого підприємства. Перед власниками готелів стоять два основні завдання: залучити якомога більше клієнтів (здати максимальну кількість номерів) і зробити так, щоб гість став постійним клієнтом. Вирішити ці завдання, не вдаючись до нововведень, майже неможливо. Боротьба за кожного гостя вимагає впровадження максимальної кількості інновацій, змін як у технологіях, так і у поглядах на ведення бізнесу.

Багато клієнтів готелів, особливо ті, дохід яких вище середнього, як і раніше стурбовані проблемами захисту навколишнього середовища. Ці люди

усвідомлюють, що їх власні дії і робота готелів, послугами яких вони користуються, спричиняють негативний вплив на природу. Саме «свідомість» подібного роду дає «зеленим» готелям хороші шанси для розвитку.

У боротьбі за споживача управління готелів змушене розробляти стратегії своєї діяльності, щоб запропонувати споживачу такий продукт, який би найповніше задовольняв його потреби і очікування, був унікальним та кращим за інші. Готелі починають використовувати новий метод залучення споживачів - впровадження концепції «екологічного готелю», яка є особливо актуальною у період світових екологічних та економічних криз. Екологічні готелі мають на меті зберігати здоров'я гостей, раціонально використовувати природні ресурси та позиціонують себе як такі, що несуть відповідальність за вплив підприємства на навколишнє природне середовище. Такі готелі, згідно з європейськими стандартами, повинні відповідати наступним вимогам: мати систему екологічно чистого опалення, власні очисні споруди стічних вод, проводити класифікацію усіх відходів, використовувати електрику, що виробляється за допомогою безпечного для навколишнього середовища палива, для освітлення застосовуються економні лампи, їжа в таких готелях готується з екологічно чистих продуктів, інколи навіть вирощених на спеціально відведеній території закладу.

Отже, екологічні готелі - це готелі майбутнього, які здатні покращувати стан природного середовища, виховувати у суспільстві екологічну свідомість та відповідальність. Інноваційні методи щодо впровадження екологічної політики в готельну індустрію сприяють, перш за все, реалізації соціальних цілей, а вже потім є інструментом підвищення рентабельності та конкурентоспроможності готельного підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити особливості розвитку екотуризму і екоготелів в Україні.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення низки взаємопов'язаних **завдань**, а саме:

- визначити основні поняття, які характеризують туристичну діяльність;
- охарактеризувати особливості екологічної сертифікації;
- дослідити світовий досвід екологізації туризму;
- вивчити світовий досвід створення екоготелів;
- застосувати програму Green key для України;
- обґрунтувати пріоритетні напрями розвитку екотуризму та створення екоготелів в Україні;
- розробити екотуристичний маршрут «Заповідне узбережжя Одещини».

Об'єкт дослідження – процес створення екотурів та функціонування еко-готелів у світі та Україні.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, практичних та методичних аспектів розвитку екотуризму та місць розміщення для нього.

Питаннями розвитку туристичної сфери в цілому в Україні займаються Діденко Н.С., Юрченко О.Є. та інші; особливості розвитку екологічного туризму в Україні висвітлюють у своїх працях Воробйова О.А., Давиденко І.В., Дмитрук О.Ю., Кравченко Н.О. [25], Нездоймінов С.Г., Михайлюк О.Л., Осіпчук А.С. та інші; специфіку функціонування екоготелів досліджують Бузан Г., Буряк Т.В., Овчаренко Л.В. та інші.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у наступному:

- визначено основні поняття, які характеризують туристичну діяльність;
- охарактеризовано особливості екологічної сертифікації;
- досліджено світовий досвід екологізації туризму;
- вивчено світовий досвід створення екоготелів;
- застосовано програму Green key для України;
- здійснено характеристику сфери туристичного та готельного бізнесу України;
- оцінені перспективи екотуризму в Україні;
- узагальнений національний досвід розвитку та перспективи створення екоготелів.

Методи дослідження: порівняльного, історичного, статистичного аналізу - для аналізу розвитку готельного бізнесу; предметного моделювання, аналогії (порівняльна характеристика екотурів та готелів України); метод аналіз-синтез, системно-структурний – для систематизації основних понять.

Інформаційна база дослідження. Дослідження по темі кваліфікаційної роботи проводилися за допомогою аналізу законодавчих актів; літературних джерел, матеріалів офіційних сайтів готелів; сайту Державної служби статистики України; стандарту СОУ ОЕМ 08.002.30.059:2011 Послуги з тимчасового розміщення (проживання).

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи становить 95 сторінок. Робота містить 12 таблиць, 9 малюнків, 5 додатків. Список використаних джерел включає 82 найменування.

Публікації за темою дослідження.

1. Юрченко В.В. Національний досвід розвитку та перспективи створення екоготелів в Україні. - «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України» .- Т.3, 15 квітня 2020 року.- ОНЕУ, Одеса.- С.386-389.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи екологічного менеджменту готельного і туристичного бізнесу» висвітлюються основні поняття, які характеризують туристичну діяльність, наводиться характеристика особливостей екологічної сертифікації.

У другому розділі «Світовий досвід екологізації туристичної діяльності» аналізується світовий досвід екологізації туризму і світовий досвід створення екоготелів, досліджується програма Green key для України.

У третьому розділі «Перспективи розвитку в Україні екологічного туризму та створення екоготелів» здійснюється обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку екотуризму та створення екоготелів в Україні, здійснюється розробка екотуристичного маршруту «Заповідне узбережжя Одещини».

ВИСНОВКИ

1. У будь-якій частині світу та на будь-якому континенті екологічний туризм є невід'ємною частиною збалансованого розвитку територій і розглядається як ефективний інструмент державної політики. Основними регіонами, що історично формують попит на екологічний туризм, є країни з високим рівнем життя населення. До таких країн відносяться країни Африки, Азії, Австралії та Південної Америки. На сьогодні спостерігається тенденція до збереження сформованого розподілу попиту та пропозиції. За прогнозами науковців, така тенденція збережеться і у перспективі.

2. Світовий досвід свідчить, що розвиток екологічного туризму може мати найрізноманітніші наслідки на місцевому, регіональному, національному рівнях, спектр яких - від надзвичайно сприятливих до руйнівних. На кожному з цих рівнів економічні, екологічні й соціальні наслідки туризму можуть суттєво різнитися залежно від його масштабів, рівня розвитку й диверсифікації місцевої економіки, культурних особливостей країни чи регіону.

3. Розвиток екологічного туризму в Україні – один з найперспективніших шляхів покращення стану природно-заповідного фонду та інших природних територій. Організація екологічного туризму допомагає збереженню природно-заповідного фонду країни, створенню нових територій ПЗФ, підвищенню рівня екологічної культури туристів, позитивно впливає на економічну ситуацію у регіонах, надає усі можливості для популяризації країни за кордоном, а головне – не потребує значних інвестицій. Втім, для зацікавлення потенційної аудиторії потрібно розробити маркетингову стратегію, що дозволить популяризувати екотуризм. Адже, на сьогодні реклама екологічного туризму в країні майже відсутня.

4. Впровадження екологічної політики у систему управління підприємства готельного господарства буде мати не лише позитивні наслідки для самого підприємства, а й для зовнішнього середовища в цілому. Адже така політика допомагає зменшити негативний вплив на довкілля та здоров'я людей. Тому екологічний менеджмент у готельному бізнесі є не лише дієвим засобом підвищення ефективності діяльності підприємства, а й важливим інструментом формування екологічної культури у розвитку суспільства.

5. Основними умовами, що сприяють розвитку еко-готелів в Україні, є:

- наявність рекреаційних ресурсів та територій, придатних для розташування еко-готелів;
- розвиток виробництва екологічно сертифікованої будівельної продукції;
- наявність значної кількості навчальних закладів з підготовки фахівців у сфері гостинності;
- наявність наукових, науково-дослідних центрів, що спеціалізуються на розробленні енерго-, водоощадних технологій, підготовці фахівців відповідної спеціалізації;
- розвиток виробництва екологічно чистих продуктів харчування.
- наявність широкого спектра додаткових послуг.

6. Негативними тенденціями, що уповільнюють практику ведення еко-готельного господарства, є:

- відсутність розвиненої інфраструктури на територіях, придатних для розташування еко-готелів;
- "негативний імідж", сформований у зв'язку з аварією на Чорнобильській АЕС;
- відсутність на цей час єдиної державної сертифікації у сфері еко-готелів;
- висока вартість екологічно чистої продукції;
- неналежний державний екологічний контроль у сфері виробництва будівельних матеріалів;
- недостатня практика ведення еко-готельного господарства;
- відсутність достатньої поінформованості у населення про функціонування еко-готелів.

7. Вирішити проблеми раціонального економічного та екологічного функціонування закладів розміщення покликані екологічні готелі. Для успішного функціонування еко-готелів потрібні 3 складники: наявність природних екологічно чистих територій, екологічна сертифікація третьою незалежною стороною, виважена екологічна політика. Розвиток еко-готельного бізнесу є перспективним напрямом для України, адже у країні є значна кількість територій, придатних для розбудови еко-готелів. Однак ці конкурентні переваги не використовуються повною мірою.

8. На сьогодні актуальним завданням для науковців у галузі еко-готельного господарства залишається розроблення універсальної схеми їх екологічної сертифікації, а також створення механізму впровадження зелених ініціатив на рівні дрібних, середніх та великих підприємств сфери гостинності.

9. Комплексний підхід до формування маркетингової політики, спрямованої на збереження навколишнього середовища, передбачає детальний аналіз кожного із її елементів та важелів, які можуть забезпечити реалізацію даної політики. Використання екологічної маркетингової політики, з одного боку, сприятиме заощадженню фінансових коштів, зниженню операційних витрат, а з іншого, зміцнюватиме імідж готелю як

соціально орієнтований, що сприятиме популяризації готельного продукту серед відвідувачів, які відомі своєю екологічною свідомістю.

10. Інноваційна діяльність виступає як організаційно-управлінська підтримка реалізації на кожному етапі життєвого циклу продукту. Відповідно, застосовуючись до сфери готельного господарства, вона може включати в себе використання науково-технічних розробок і винаходів, зміни в самому продукті, процесах, маркетингу, організації. Прогнозуючи перспективи проектів готелів нового покоління, слід зазначити, що для оптимальної організації видається необхідним поєднувати світові тенденціями із регіональними особливостями розвитку галузі, що включає у себе застосування інновацій, передусім в сфері енергоефективності та управління і спеціалізації майбутніх закладів, що обумовить появу конкурентних переваг на ринку України.

11. Одеська область має досить високий потенціал у сфері екологічного туризму. Як один з найцікавіших та пізнавальних маршрутів Одещини, що включає елементи екологічного, сільського, етнічного й екстремального туризму, пропонується маршрут узбережжям Чорного моря від курорту Сергіївка до села Приморське (Кілійського району) під назвою «Заповідне узбережжя Одещини». Пропонований екологічний маршрут розрахований на 6 днів. Вартість туру на одну людину становить 1985 грн. За проведеними підрахунками, розмір маржинального доходу туристичного оператора на одного туриста складатиме 492,55 грн. Враховуючи, що на ринку екологічні маршрути майже не представлені, ми вважаємо, що запропонований тур буде затребуваним та конкурентоспроможним.

АНОТАЦІЯ

Юрченко В.В. «Екотуризм та екоготелі: перспективи розвитку в Україні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Туризм» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Об'єкт дослідження – процес створення екотурів та функціонування еко-готелів у світі та Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та методичних аспектів розвитку екотуризму та місць розміщення для нього.

Метою роботи є дослідження особливостей розвитку екотуризму і екоготелів в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні основи екологічного менеджменту готельного і туристичного бізнесу, висвітлюються основні поняття, які характеризують туристичну діяльність, наводиться характеристика особливостей екологічної сертифікації. Зроблено аналіз світового досвіду екологізації туризму, досліджено світовий досвід створення екоготелів, проаналізовано програму Green key для України.

Визначені перспективи екотуризму в Україні, здійснено узагальнення національного досвіду розвитку та визначено перспективи створення екоготелів.

Ключові слова: туризм, види туризму, екологічний туризм, екоготелі, екологічна сертифікація, екологічні стандарти.

ANNOTATION

Yurchenko V.V. "Ecotourism and eco-friendly hotels: development perspectives in Ukraine"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 242 «Tourism» for the educational program «Tourism». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The qualifying work consists an introduction, three chapters, conclusions, list of sources used and applications.

The object of the research is the process of creating eco-tours and functioning of eco-hotels in the world and Ukraine.

The subject of the study is a set of theoretical, practical and methodological aspects of ecotourism development and its location.

The aim is to study especially the development of ecotourism and eco-hotels in Ukraine.

The work deals with the theoretical foundations of environmental management of the hotel and tourist business, hang the basic concepts that characterize tourism activities, given the characteristics of particularly environmental certification. The analysis of the world experience of eco-tourism was made, the world experience of eco-hotel creation was studied, the program Green key for Ukraine was analyzed.

The prospects of ecotourism in Ukraine were outlined, the national experience of development was generalized and the prospects of eco-hotel creation were defined.

Keywords: tourism, types of tourism, eco-tourism, eco-hotel, environmental certification, environmental standards.